

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Modern Economics

Електронне наукове видання з економічних наук

Виходить 6 разів на рік

№ 4 (2017)

Миколаїв
2017

Засновник: Миколаївський національний аграрний університет.

Головний редактор: ЧЕРВЕН І. І. - д-р екон. наук, професор.

Заступник головного редактора: СІРЕНКО Н. М. - д-р екон. наук, професор.

Відповідальний секретар: ПОЛТОРАК А. С. - канд. екон. наук.

Члени редакційної колегії: НОВІКОВ О. Є. - д-р екон. наук, доцент; ПОТРИВАЄВА Н. В. - д-р екон. наук, професор; ВИШНЕВСЬКА О. М. - д-р екон. наук, професор; БАНЄВА І. О. - д-р екон. наук, професор; БАРАНОВА В. Г. - д-р екон. наук, професор; ГАВРИШ В. І. - д-р екон. наук, професор; ГАРКУША О. М. - д-р екон. наук, професор; ГОНЧАРЕНКО І. В. - д-р екон. наук, професор; ГУДЗИНСЬКИЙ О. Д. - д-р екон. наук, професор; ДУБІНІНА М. В. - д-р екон. наук, доцент; ЄРМАКОВ О. Ю. - д-р екон. наук, професор; ІРТИЩЕВА І. О. - д-р екон. наук, професор; КІЩАК І. Т. - д-р екон. наук, професор; КОТИКОВА О. І. - д-р екон. наук, професор; КЛЮЧНИК А. В. - д-р екон. наук, професор; КСЬОНЖИК І. В. - д-р екон. наук, доцент; ПОГРІЩУК Б. В. - д-р екон. наук, професор; САХАЦЬКИЙ М. П. - д-р екон. наук, професор; УШКАРЕНКО Ю. В. - д-р екон. наук, професор; ШЕБАНІНА О. В. - д-р екон. наук, професор; ЯЦЕНКО В. М. - д-р екон. наук, професор; БАБЕНКО М. Д. - канд. екон. наук, доцент; БАРИШЕВСЬКА І. В. - канд. екон. наук, доцент; БУРКОВСЬКА А. В. - канд. екон. наук, доцент; ВОЛОСЮК Ю. В. - канд. техн. наук, доцент; КЛОЧАН В. П. - канд. екон. наук, доцент; КОЗАЧЕНКО Л. А. - канд. екон. наук, доцент; КУЗЬОМА В. В. - канд. екон. наук, доцент; ЛУНКІНА Т. І. - канд. екон. наук, доцент; МЕЛЬНИК О. І. - канд. екон. наук; СИРЦЕВА С. В. - канд. екон. наук; ЧЕБАН Ю. Ю. - канд. екон. наук, доцент; ШИШПАНОВА Н. О. - канд. екон. наук; АСТАФ'ЄВА В. О. - канд. екон. наук, доцент (Республіка Білорусь); Джулія Олбрайт - PhD, професор (США).

Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет вченою радою
Миколаївського національного аграрного університету
(протокол № 1 від 29 серпня 2017 р.).

Виходить 6 разів на рік.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редакційної колегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції: 54020, Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9,
Миколаївський національний аграрний університет
тел. 0 (512) 58-03-25

<http://modecon.mnau.edu.ua/>

e-mail: modecon@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний
аграрний університет, 2017

УДК 332.1:338.341.1

Сус Т. Й., докторант, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Розглянуто фактори, які впливають на перспективу розвитку аграрного сектору в Україні. Зазначено, що в загальному плані Україна знаходиться в зоні ризикованого землеробства і даний фактор необхідно враховувати при фінансуванні інноваційного розвитку аграрного сектору економіки. Розвиток промислового виробництва в сучасних умовах є передумовою інноваційного розвитку агросфери через створення сучасної високопродуктивної техніки для сільгоспвиробництва, використання передових технологій та сучасного обладнання в харчовій та переробній галузях, обладнання для проведення науково-дослідних робіт, впровадження ІТ. Суттєвим аспектом для інноваційного розвитку аграрної сфери є її фінансове забезпечення з боку промисловості, як продуцента зростаючої віддачі. Обґрунтовано необхідність переходу до економіки поміркованості, яка повинна базуватися на принципах наблизеності до економічної рівноваги, яку можна досягти шляхом надання пріоритетів видам діяльності зі зростаючою віддачею, маючи на увазі переробну галузь, що дозволить ефективніше використовувати види діяльності зі спадною віддачею та фінансувати їх інноваційний розвиток. Запропоновано розглядати аграрну сферу з позиції збалансованого, довгострокового еколого-економічного розвитку. Проаналізовано фінансові інструменти в рамках системного підходу до розвитку інновацій в аграрній сфері.

Ключові слова: аграрна сфера, інновації, фінансування, інноваційний розвиток, фінансове забезпечення.

Сус Т. Й., докторант, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, Прикарпатский национальный университет им. В. Стефанька, г. Ивано-Франковск, Украина

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ АГРАРНОЙ СФЕРЫ

Рассмотрены факторы, влияющие на перспективу развития аграрного сектора в Украине. Отмечено, что в общем плане Украина находится в зоне рискованного земледелия и данный фактор нужно учитывать при финансировании инновационного развития аграрного сектора экономики. Развитие промышленного производства в современных условиях является предпосылкой инновационного развития агросферы, посредством создания современной высокопродуктивной техники для сельхозпроизводства, использования передовых технологий и современного оборудования в пищевой и перерабатывающих отраслях, оборудования для проведения научно-исследовательских работ, внедрения ИТ. Существенным аспектом для инновационного развития аграрной сферы является ее финансовое обеспечение со стороны промышленности как продуцента возрастающей отдачи. Обосновано необходимость перехода к экономике умеренности, которая должна базироваться на принципах приближенности к экономическому равновесию, которое можно достичь

путем предоставления приоритетов видам деятельности с возрастающей отдачей имея в виду перерабатывающую отрасль, что позволит эффективнее использовать виды деятельности с убывающей отдачей и финансировать их инновационное развитие. Предложено рассматривать аграрную сферу с позиции сбалансированного долгосрочного эколого-экономического развития. Проанализированы финансовые инструменты в рамках системного подхода к развитию инноваций в аграрной сфере.

Ключевые слова: аграрная сфера, инновации, финансирование инновационное развитие, финансовое обеспечение.

Sus T., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, the Vasyl Stefanyk Precarpathian national university, Ivano-Frankivsk, Ukraine

CONCEPTUAL ASPECTS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT FINANCING IN AGRARIAN SPHERE

The paper deals with the factors influencing the prospects of the agrarian sector development in Ukraine. It is noted that in the general plan, Ukraine is in the zone of risky farming and this factor must be taken into account when financing the innovative development of the agrarian sector of the economy. The development of industrial production in modern conditions is a prerequisite for the innovative development of the agrosphere through the creation of modern high-performance equipment for agricultural production, use of advanced technologies and modern equipment in the food and processing industries, equipment for conducting research works, introduction of IT. A significant aspect for the innovative development of the agrarian sector is its financial support by the industry, as a producer of growing returns. The necessity of transition to the economy of moderation, which should be based on the principles of the proximity to economic equilibrium, is substantiated, which can be achieved by giving priority to types of activities with increasing profit, in view of the processing industry, which will allow to use more efficiently the types of activities with decreasing returns and to finance their innovative development. It is proposed to consider the agrarian sphere from the position of balanced, long-term ecological and economic development. The article provides an analysis of financial instruments in the framework of the systematic approach to the development of innovations in the agrarian sector.

The result of using the systematic approach to financing innovative development of the agrarian sector is the construction of a financial and economic mechanism for ensuring the priority innovative development of the region. Extended reproduction in agriculture takes place in the process of interaction of economic, social and natural-biological processes.

Keywords: agrarian sphere, innovations, financing, innovative development, financial security

JEL Classification: G 38, H 50, O 13, Q 14

Постановка проблеми. Світова практика економічного поступу розвинених держав світу доводить, що визначальним фактором успішного розвитку будь-якої національної чи галузевої економіки є прискорене впровадження інноваційних продуктів, їх створення, фінансування та стимулювання. Для України нагальною потребою залишається забезпечення позитивних змін в

економіці та соціумі, шляхом реалізації інноваційної моделі, сформувавши випереджальний тип розвитку економіки знань, на відміну від сировинного типу, що склався за весь період Незалежності.

Багатогранність та складність аграрної сфери з погляду економічної системи, специфічність процесів її розвитку, яка зумовлена як специфікою аграрного

виробництва, експортним потенціалом аграрної сфери України так і жорсткою конкуренцією на міжнародних ринках сільгосппродукції, вимагають обґрунтування концептуальних підходів до формування системи фінансування її інноваційного розвитку.

Розвиток ринкових відносин, глобалізаційні процеси, їх вплив на соціально-економічний розвиток аграрної сфери вимагають нового підходу до економічної теорії, спрямованої на вирішення сучасних викликів та протиріч функціонування аграрного сектору після проведення ринкових перетворень, критичного аналізу їх результативності, визначення основних чинників його подальшого розвитку, які проявляються на макро-, мезо- та мікрорівні господарювання.

За 26 років Незалежності українська аграрна економіка формувалася відповідно до постулатів неолібералізму, які домінували в суспільних і особливо в економічних думках ХХ століття. Проте домінування неоліберальних теорій економічного розвитку в Україні та їх реалізація в аграрній сфері не дозволили сформувати інноваційну модель сталого розвитку. Основою аграрного експорту залишається продукція з низькою доданою вартістю та продукція, вирощування якої пов'язане з виносом великої кількості поживних речовин з ґрунту та застосуванням значних кількостей хімічних засобів захисту (напр. соняшник).

Досконала конкуренція на світових ринках сільгосппродукції та волатильність світових цін, зокрема їх значний спад в 2014 році, призвів до великих втрат аграріїв і в деяких випадках до їх збиткової діяльності. Дані аспекти вимагають розробки концептуальних засад фінансування інноваційного розвитку аграрної сфери в складних економічних умовах та ефективного господарювання, виходячи з внутрішніх потреб та зовнішніх викликів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам інноваційного розвитку аграрного виробництва присвячені наукові

дослідження як вітчизняних так і зарубіжних учених. Обґрунтування сучасних напрямів інноваційного розвитку аграрної сфери національної економіки присвячені дослідження В. Г. Андрійчука, В. М. Геєця, О. В. Крисального, Л. І. Федулової, Ю. О. Лупенка, О. Г. Шпикуляка і інші [1–5].

Дослідження процесів інноваційного розвитку національної економіки, створенню і дифузії інновацій розглядаються в працях вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як Г. О. Андрощук, Ю. Ф. Бажал, С. А. Володін, Б. Санто, Д. Тид та інші [6–10]. Однак, систематизованих досліджень фінансування інноваційного розвитку аграрної сфери в умовах кризових явищ в економіці України та досконалої конкуренції на світових ринках сільгосппродукції недостатньо.

Мета статті – розглянути концептуальні підходи до фінансування інноваційного розвитку аграрної сфери, виходячи з сучасних економічних реалій та досвіду розвинутих країн.

Основні результати дослідження. Аналізуючи перспективи розвитку аграрної сфери, необхідно враховувати сучасні глобалізаційні процеси та їх вплив на становлення національних економік ринкового типу. Сучасні світові тенденції в аграрній сфері формуються під впливом глобалізаційних процесів, провідну роль в яких відіграють розвинені країни.

Глобалізація – це історично невідворотний процес інтеграції локальних і регіональних ринків, який характеризується стрімкими змінами структурного й інституційного характеру. Як наслідок, у національних економічних системах змінюється роль і місце окремих галузей та видів економічної діяльності, що вимагає відповідної системи фінансово-економічного забезпечення. Значною мірою це стосується аграрної сфери та її окремих складових: аграрного виробництва та сільських територій [11].

В Україні природно-кліматичні умови для розвитку аграрної сфери найрізноманітніші: високий потенціал чорноземів, проте в південних регіонах відчувається брак води,

що потребує значних капіталовкладень в будівництво зрошувальних систем, в західних регіонах є загроза повеней та ранніх заморозків. В загальному плані Україна знаходиться в зоні ризикованого землеробства і даний фактор необхідно враховувати при фінансуванні інноваційного розвитку аграрного сектору економіки. Фактично, на сьогоднішній день, перспективи розвитку сільгоспвиробництва будуть залежати в більшій мірі не від якісних характеристик сільгоспугідь, а від вологозабезпечення та природно-кліматичних умов протягом вегетаційного періоду, яке стає все більш актуальним в зв'язку зі зміною клімату. В сучасних умовах спостерігається тенденція використання кращої по родючості та вологозабезпеченню землі, що приносить більший дохід або періодичне використання земель під виснажливі культури (зокрема соняшник) з подальшим переведенням цих земель під облоги на кілька років з метою природного відновлення родючості.

Український науковець Ю. Я. Лузан акцентує увагу на ринкових принципах функціонування аграрного сектору та особливо сільського господарства, як специфічного сектору, який базується на багатьох притаманних йому ринкових організаційно-економічних чинниках розвитку, включаючи використання землі як функціонуючого капіталу, що має походження природного характеру, на створення якого не були понесені матеріальні витрати й людська праця [12, с. 23].

Важливими та актуальними є висловлювання М. Руденка стосовно фінансування та сучасних умов розвитку сільського господарства, нехтування проблемою зниження родючості ґрунту. Автор зазначає: «Первісні вклади хлібороба-це вклади які могли робити діди або навіть прадіди наших прадідів. Вони намагалися поліпшити структуру ґрунту і робили це в міру можливості. Нарешті ці вклади можна приписати самій Природі, коли мова про нові землі. У нащадків можливість поліпшити

землю відбирається разом з відсотками на первісні вклади. Земля при цьому виснажується, держава існує за рахунок предків, а також за рахунок нащадків, яких вона позбавляє найпотрібнішого - шматка хліба» [13, с. 339].

У розвинених країнах світу все більше уваги приділяють можливості активізації ролі держави в економічних процесах аграрної сфери: участь у перерозподілі ресурсних потоків в економіці через визначення та реалізацію певних пріоритетів розвитку сільського господарства та сільських територій. Мова йде про розвиток та фінансову підтримку екологічного землеробства, виробництво екологічно чистих продуктів харчування, реалізацію стратегії сталого розвитку та запобігання зміні клімату. В даному випадку можемо говорити про симбіоз кейнсіанства та теорії фізіократів, які вбачають необхідність екологізації сільгоспвиробництва та підвищення родючості землі, як продуцента абсолютної вартості-енергії прогресу.

Погоджуємося з твердженням Е. Райнерта: «Наближеність промисловості створює в сільському господарстві кумулятивну спіраль багатства - ефект, який відсутній в сільському господарстві бідних країн. Сільське господарство, якщо воно не працює на одному ринку робочої сили з промисловим сектором, ніколи не одержить синергетичного ефекту [14, с. 121].

Таким чином, розвиток промислового виробництва в сучасних умовах є передумовою інноваційного розвитку агросфери через створення сучасної високопродуктивної техніки для сільгоспвиробництва, використання передових технологій та сучасного обладнання в харчовій та переробній галузях, обладнання для проведення науково-дослідних робіт, впровадження ІТ. Суттєвим аспектом для інноваційного розвитку аграрної сфери є його фінансове забезпечення з боку промисловості, як продуцента зростаючої віддачі. Підтвердженням даного аспекту є

дотаційність сільського господарства розвинутих країн світу, зокрема для країн ЄС сума дотацій складає близько 50%, а Японія дотує своє сільське господарство на 75%. Сутність даного факту полягає саме в тому, що сільськогосподарське виробництво характеризується спадною віддачею і його розвиток потребує зовнішнього фінансування, яке може здійснюватись тільки за рахунок видів діяльності зі зростаючою віддачею в першу чергу це національна обробна промисловість, що випускає науково емну продукцію.

Такий підхід до фінансування інноваційного розвитку аграрної сфери дозволить уникнути помилок в стратегії розвитку національної економіки і критично віднестися до ролі іноземних інвестицій в дану сферу з боку розвинутих країн світу та відсутність такого бажання з боку цих країн інвестувати в розвиток обробної промисловості України. В даному плані доречним є досвід Ірландії про який нагадує Е. Райнерт: «Ірландія вступила в Європейське економічне співтовариство в 1973 році, і в її сільськогосподарський сектор тут же потекли інвестиції. Однак це призвело тільки до надлишку потужностей та до того, що селяни опинилися по вуха в боргах і на надзвичайно складному ринку» [14, с. 125].

Для інноваційного розвитку аграрної сфери України, на нашу думку, найбільш прогресивною є інституційна економічна теорія, зокрема «новий прагматизм». Прибічник «нового прагматизму» Г. Колодко обґрунтовує його як принципи сталого розвитку, подолання невинуватого нерівності, що підриває взаємну довіру. Задоволення потреб людей при їх повній «задоволеності життям» – то цілі розвитку згідно з цінностями Нового Прагматизму [15, с. 21]. Автор говорить про необхідність соціально спрямованого розподілу доходу для досягнення економічного зростання, про раціональність у споживанні та продукуванні суспільних благ.

Г. Колодко акцентує увагу на економіці помірності, яку визначає як пристосування

людських, природних, фінансових і речовинних потоків до вимоги збереження динамічної рівноваги. Бурхливі зміни останніх декількох десятиріч викликані як глибокою нерівновагою на різних часових відрізках, так і її наслідками на кожному з них. Нас оточує економіка перманентної нерівноваги, оскільки весь час або чогось надто багато, або чогось не вистачає. Щось одне є у надлишку, щось інше – у дефіциті. У майбутньому нам потрібна економіка помірності, а не ексцесів, дефіцитів, нерівноваги і криз [15, с. 22].

В аграрній сфері економіка поміркованості повинна базуватися на принципах наближеності до економічної рівноваги, яку на наш погляд, можна досягти шляхом надання пріоритетів видам діяльності зі зростаючою віддачею, маючи на увазі переробну галузь, що дозволить ефективніше використовувати види діяльності зі спадною віддачею та фінансувати її інноваційний розвиток. При такому підході економічний розвиток стає більш прагматичним, економічні процеси підпорядковуються раціонально організованій діяльності людини, суспільства, держави.

Дану закономірність ми можемо спостерігати на прикладі розвинутих країн світу, де питома вага видів діяльності зі спадною віддачею (зокрема, сільське господарство, сировинні галузі) є надзвичайно низькою. Наприклад сільське господарство Німеччини складає всього 1% ВВП. Раціоналізм полягає в забезпеченні продовольчої безпеки та збереженні і розвитку сільських територій, а головним суттєве перекриття спадної віддачі сільського господарства зростаючою віддачею промислового виробництва та сфери послуг.

Тут немає суперечності, оскільки має місце формування головних цінностей сталого розвитку та їх реалізація, що покликані забезпечити якісне життєве середовище через інструменти економіки поміркованості.

Концептуально важливо розглядати аграрну сферу з позиції збалансованого, довгострокового еколого-економічного

розвитку, що базується на наступних складових:

1. Забезпечення пропорцій розвитку аграрної сфери (спадна віддача) та промислового виробництва і сфери послуг (зростаюча віддача) на рівні розвинутих країн світу.

2. Нарощування видів діяльності в аграрній сфері (переробна і харчова промисловість) зі зростаючою віддачею.

3. Збалансованість в соціальному плані, що базується на справедливому розподілі доходів між міськими і сільськими жителями та їх участі в одержанні суспільних послуг, помірні відмінності у доходах.

4. Зростання збалансоване у плані екології, тобто таке, що ґрунтується на збереженні родючості ґрунту (програма мінімум), підвищенні родючості ґрунту, збереження оптимальних співвідношень господарської діяльності і станом навколишнього середовища, покращення життєвого середовища та розвиток сільських територій.

5. Збалансований розвиток ринку капіталу, інвестицій і фінансів та ринку робочої сили в сільській місцевості.

6. Інноваційне забезпечення розвитку аграрної сфери з метою забезпечення якісних змін, які повинні одержати пріоритет в порівнянні з кількісними показниками, розвиток екологічного сільгоспвиробництва.

Розвиток і дифузія інновацій завжди пов'язана з інвестиціями які здійснюються, виходячи з попиту та очікуваного прибутку. Таким чином використання системного підходу при дослідженні впливу обсягів фінансування на інноваційний розвиток аграрної сфери регіону дозволяє оптимізувати грошові відносини між учасниками інноваційного процесу в процесі руху інновацій в регіоні. Загальним принципом який охоплює весь процес інноваційного розвитку є системний підхід. Змістом всіх складових системного підходу до інноваційного розвитку аграрної сфери регіону є вивчення впливу на інновації грошових відносин, що виникають між виробником (автором) інновації та

споживачем, які виступають в ролі продавця та покупця даної інновації.

Використання системного підходу до фінансування інноваційного розвитку аграрної сфери, як правило направлено на область створення інновації її впровадження (дифузії) серед сільгоспвиробників або продажу в вигляді інноваційного продукту. Фінансові інструменти в рамках системного підходу до розвитку інновацій в аграрній сфері регіону можна умовно розділити на наступні групи:

1. Фінансування фундаментальних та прикладних досліджень.

2. Фінансові інструменти, що впливають тільки на виробництво інновації.

3. Фінансові інструменти, які впливають як на виробництво так і на реалізацію, просування і розповсюдження інновації.

4. Фінансові інструменти, які впливають тільки на реалізацію, просування і розповсюдження інновації.

5. Фінансування витрат по впровадженню інновацій в аграрній сфері.

Результатом використання системного підходу до фінансування інноваційного розвитку аграрної сфери є побудова фінансово-економічного механізму забезпечення пріоритетного інноваційного розвитку регіону. Розглянемо які фінансові інструменти та прийоми можна застосовувати при використанні системного підходу до фінансування інноваційного розвитку аграрної сфери регіону.

В умовах недостатнього фінансування наукових досліджень важливим є підхід за якого фундаментальні дослідження в повній мірі фінансуються державою, а прикладні – приватним капіталом. Для ефективного проведення прикладних наукових досліджень необхідно створити умови для успішної діяльності венчурних фірм, здійснювати фінансування регіональних наукових установ, що проводять дослідження в аграрній сфері.

Фінансування виключно процесу виробництва інновацій в регіональному АПК, має своєю єдиною метою створення нового

продукту, нової операції (технології), організаційної структури управління та організації процесу виробництва товарів та послуг, нових підходів до екологізації сільгоспвиробництва, широкого використання ІТ-технологій в аграрній сфері.

Слід відмітити особливості сільгоспвиробництва, які необхідно враховувати при фінансуванні агроінновацій. Специфіка сільського господарства полягає в тому, що поряд з промисловими засобами виробництва активну участь в виробничому процесі приймають біологічні фактори - тварини та рослини, а також земля наповнена біотою. Їх розвиток підпорядкований дії законів природи і залежить від таких факторів як кліматичні та погодні умови, тепло, вологість, сонячне випромінювання та наявність поживних речовин. Розширене відтворення в сільському господарстві відбувається в процесі взаємодії економічних, соціальних та природно-біологічних процесів. Тому при фінансуванні процесу створення інновацій в аграрній сфері необхідно враховувати вимоги не тільки економічних, але й соціальних та природно-біологічних законів. Особливого значення в

процесі сільгоспвиробництва набувають природно-біологічні закони, зокрема рівнозначності, незамінності і сукупності життєвих факторів, законів мінімуму, оптимуму і максимуму. Дія закону незамінності факторів виробництва проявляється наприклад в тому, що недостатність сонячного випромінювання не компенсувати агротехнікою і т.д.

Висновки. В ринкових умовах необхідно враховувати, що виживання підприємств аграрної сфери можливе лише при адаптації і постійному пристосуванню до швидкозмінюючого середовища. Саме тому для агропідприємств, які працюють в умовах глобалізаційних економічних процесів та конкурують на міжнародних ринках зі своєю сільськогосподарською продукцією, головною стратегічною задачею є достатнє, конкурентоздатне фінансування та впровадження інновацій в виробничий процес і управління, адекватне порівняно з фінансуванням в інших розвинутих країнах. Вирішення такого рівня завдань в аграрній сфері може здійснюватися при допомозі інноваційних інструментів: інжинірингу, реінжинірингу та фінансового інжинірингу.

Література:

1. Андрійчук В. Г. Виклики агробізнесу: пошук відповідей / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2015. – №5. – С.12–19.
2. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Х. : Константа, 2006. – 272 с.
3. Крисальний О. В. Організаційно-економічні особливості інноваційної діяльності / О. В. Крисальний // Економіка АПК. – 2005. – №8. – С.10–13.
4. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи / Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк [та ін.]. – К. : ННЦ ІАЕ, 2014. – 516 с.
5. Федулова Л. Стратегія управління інтелектуальною власністю в умовах інноваційної економіки / Л. Федулова // Персонал. – 2006. – №11. – С.72–80.
6. Андрощук Г. О. Економічний механізм стимулювання інновацій / Г. О. Андрощук // Проблеми науки. – 2000. – №1. – С.24–30.
7. Бажал Ю. М. Інноваційний розвиток економіки та напрями його прискорення : наук. доп. / Ю. М. Бажал, І. В. Одотюк, М. С. Данько [та ін.]. – К. : Ін-т економічного прогнозування НАНУ, 2002. – 80 с.
8. Володін С. А. Інноваційний розвиток аграрної науки : моногр. / С. А. Володін. – К. : МАУП, 2006. – 400 с.
9. Санто Б. Инновации как средство экономического развития / Б. Санто. – М. : Прогресс, 1990. – 296 с.
10. Tidd J. Managing innovation / Tidd J., Bessant J., Pavitt K. – John Wiley & Sons, LTD, Chichester, 2001. – P. 38.
11. Програма дій «Порядок денний на XXI століття / Пер. з англ. – 2000. – 96 с.
12. Лузан Ю. Я. Формування наукової парадигми сучасного розвитку аграрного сектору України / Ю. Я. Лузан // Економіка АПК. – 2011. – №7. – С. 22–30.
13. Руденко М. Д. Енергія прогресу: нариси з фізичної економії. – К. : Молодь, 1998. – 528 с.
14. Ерік Р. Як багаті країни забагатили... і чому бідні країни пишаються бідними. – К. : Темпора, 2015. – 444 с.

15. Колодко Г. В. Новий прагматизм або економіка помірності / Г. Колодко // Економіка України.-2013.-№11.-С.13-27.

References:

1. Andriichuk, V. H. (2015), "Agribusiness Challenges: Finding Answers", *Ekonomika APK*, vol. 5, pp.12-19.
2. Heiets, V. M. and Semynozhenko, V. P. (2006), *Innovatsiini perspektyvy Ukrainy* [Innovative prospects of Ukraine], Kharkiv, Ukraine.
3. Krysalnyi, O. V. (2005), "Organizational and economic features of innovation activity", *Ekonomika APK*, vol. 8, pp.10-13.
4. Lupenko, Yu. O. Malik, M. Y. and Shpykuliak, O. H. (2014), *Innovatsiine zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy: problemy ta perspektyvy* [Innovative support for the development of agriculture in Ukraine: problems and perspectives], Kiev, Ukraine.
5. Fedulova, L. (2006), "Strategy of intellectual property management in conditions of innovative economy", *Personal*, vol. 11, pp. 72-80.
6. Androshchuk, H. O. (2000), "Economic mechanism for stimulating innovation", *Problems of science*, vol. 1, pp. 24-30.
7. Bazhal, Yu. M. Odotiuk, I. V. and Danko, M. S. (2002), *Innovatsiyni rozvytok ekonomiky ta napriamy yoho pryskorennia* [Innovative development of the economy and directions of its acceleration], Kiev, Ukraine.
8. Volodin, S. A. (2006), *Innovatsiyni rozvytok ahrarnoi nauky* [Innovative development of agrarian science], MAUP, Kiev, Ukraine.
9. Santo, B. (1990), *Ynnovatsyy kak sredstvo ekonomycheskoho razvytyia* [Innovation as a tool for economic development], Moscow, Russia.
10. Tidd, J. Managing innovation / J. Tidd, J. Bessant, K. Pavitt. – John wiley q Sons, LTD, Chichester, 2001. – P. 38.
11. Prohrama dii «Poriadok denniy na XXI stolittia (2000) [Program of Action "Agenda for the 21st Century], Kiev, Ukraine.
12. Luzan, Yu. Ya. (2011), "Formation of scientific paradigm of modern development of agrarian setter of Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 7, pp. 22-30.
13. Rudenko, M. D. (1998), *Enerhiia prohresu: Narysy z fizychnoi ekonomii* [Energy of progress: Essays on physical savings], Kiev, Ukraine.
14. Erik, R. (2015) *Yak bahati krainy zabahatily... i chomu bidni krainy pyshaiutsia bidnyymi* [How rich countries have been enriched ... and why poor countries are proud of the poor], Kiev, Ukraine.
15. Kolodko, H. V. (2013), "New pragmatism or economics of moderation", *Economic of Ukraine*, vol. 11, pp. 13-27.

З М І С Т

Бережнюк І. І., Коляда С. П. МІЖНАРОДНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ БАЛАНСУ МІЖ СПРОЩЕННЯМ ПРОЦЕДУР ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	6
Вишневська О.М., Волошина В.В., Гаріна Ю.В., Вишневська А.С. ПРІОРИТЕТИ РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ РЕГІОНІВ КРАЇНИ	14
Гаряга Л. О. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ БАНКУ	23
Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. МЕТОДИ АУДИТУ: МІЖНАРОДНЕ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ТРАКТУВАННЯ	35
Гнатишин Л. Б. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ТА ПРОЦЕДУРА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	43
Головко М. Й. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ	52
Грицаєнко М. І. СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ЇХ ОБ'ЄДНАНЬ	63
Демкович О. В. МЕТОДИ НАДАННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ З УРАХУВАННЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ	75
Задорожна Р. П. ОСОБЛИВОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ УМОВНОЇ ОПЛАТИ ПОСЛУГ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ	82

Маслик Р. О. НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	93
Наумік-Гладка К. Г. МАРКЕТИНГОВІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ SPA- ІНДУСТРІЇ ПРИ ГОТЕЛЬНИХ КОМПЛЕКСАХ	100
Неліпович О. В. МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ НА АВІАЦІЙНОМУ ТРАНСПОРТІ В УКРАЇНІ	107
Прокопишин М. М., Сус Т. Й. ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	114
Сус Т. Й. КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ	122
Шпикуляк О. Г., Прутська О. О., Супрун О. М. ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	130
Януш Нестерак, Маліновська О. Я. РОЛЬ БЕНЧМАРКІНГУ В ПРОЦЕСІ КОНТРОЛІНГУ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	142